

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی

از دیدگاه امام خمینی (ره) [◇]

علیرضا زرگر^۱

زهرا نفر^۲

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، بررسی الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی امام خمینی با محوریت سؤالات تحقیق بود. **روش:** روش انجام پژوهش، توصیفی از نوع مطالعه تحلیل اسنادی و کتابخانه‌ای بوده است. **یافته‌ها:** یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مهم‌ترین مؤلفه‌های الگوی مطلوب فرهنگ و فرهنگ سیاسی دانشجویی عبارتند از: تهذیب نفس، فعالیت سالم در امور سیاسی و داشتن تقوای سیاسی، عدم وابستگی و فرهنگ مستقل، وحدت دانشجو با روحانی، مبارزه علیه استعمار، اصلاح فکری دانشجویی، جلوگیری از انحراف در دانشگاه، اتحاد گروه‌های دانشجویی و تشکیل گروه فراگیر ملی اسلامی، پاکسازی دانشگاهها، شناخت اسلام و شناساندن آن، حفظ روحیه همکاری، کمک به اجرای جمهوری اسلامی واقعی و عدالت اجتماعی و تربیت اسلامی در دانشگاهها که دانشجویان باید به آن اهتمام بورزند. **نتیجه‌گیری:** به منظور داشتن جامعه صالح، سالم و مستقل، نخست باید دانشجو و دانشگاه اصلاح شده، متناسب با فرهنگ مطلوب امام خمینی (ره) و اسلام پرورش یابد تا هم بتواند جامعه را اصلاح کند و هم در روابط خارجی با فرهنگ غنی استقلالی برخورد کند تا کشورش دچار ضعف و تزلزل نشود.

واژگان کلیدی: فرهنگ، فرهنگ سیاسی، دانشجو، دانشگاه، امام خمینی (ره).

◇ دریافت مقاله: ۹۳/۰۷/۱۹؛ تصویب نهایی: ۹۴/۰۲/۱۶.

۱. دکترای علوم سیاسی؛ استادیار دانشگاه علوم نظامی امین (نویسنده مسؤول) / آدرس: تهران، انتهای بزرگراه همت، دانشگاه علوم نظامی، گروه

علوم سیاسی / نمابر: ۰۲۱۴۸۹۳۱۳۸۵ / Email: a.zargar.1976@gmail.com

۲. دکترای علوم سیاسی؛ مدرس گروه معارف اسلامی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر قدس.

الف) مقدمه

در دهه‌های اخیر، مسائل مربوط به فرهنگ، بیش از پیش مورد توجه اندیشمندان قرار گرفته و قسمت اعظمی از توجهات متفکران و پژوهش‌های علمی به فرهنگ و فرهنگ سیاسی اختصاص پیدا کرده است و بسیاری از مسائل جوامع در عرصه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی رنگ و بوی فرهنگی به خود گرفته‌اند.

فرهنگ، مجموعه روش‌های فنی، نهادها، رفتارها، شیوه‌های زندگی، عادات، تصورات جمعی، باورها و ارزش‌هایی است که جامعه معینی را شاخص می‌سازد (عباسیان، ۱۳۸۷). فرهنگ سیاسی، سرچشمه باورها و ارزش‌های قالب در میان ملت است. هر چه باشد، این باورها و ارزش‌ها چیزی را پدید می‌آورند که عالمان سیاست، فرهنگ سیاسی می‌نامند؛ یعنی جوئی اجتماعی - روانی که نظام سیاسی آن را شکل می‌دهد و در محدوده خاص ننگه می‌دارد. (آستین رنی، ۱۳۷۴)

فرهنگ هر جامعه، هویت و موجودیت آن جامعه را تشکیل می‌دهد و همه پیشرفت‌های جامعه در پیشرفت علوم، اعتقادات و ارزش‌های آن منعکس است. بدینسان همه امور جامعه، بستگی تام به فرهنگ دارد و خوشبختی و انحطاط ملتها در گرو فرهنگ جامعه است. (تری یاندریس، ۱۳۸۸)

در هر فرهنگ، مفاهیم بنیادینی وجود دارد که حیات و ممت فرهنگ به حضور و غیاب آن مفاهیم در ذهنیت، اندیشه و باور وابسته است و تنها از آن حیث که در ظرف ذهن و باور عده‌ای از انسانها حاضر می‌شوند، فرهنگ و تمدنی ویژه را تشکیل می‌دهند، نه از آن حیث که دارای احکام علمی ویژه‌ای هستند یا در کتب درسی و گفتگوهای علمی می‌توانند مطرح شوند. در مواجهه دو فرهنگ، هر گاه فرهنگی بتواند مفاهیم اصلی و حیاتی خود را در قلمرو زیستی فرهنگ دیگر، وارد و به موازات آن، مفاهیم کلیدی فرهنگ سابق را منزوی و به خصوص لغاتی را که برای آن مفاهیم پرداخته شده‌اند تسخیر کند و مفاهیم مربوط به خود را در طرف آن لغات و کلمات قرار دهد، بدون شک پیروز است و فرهنگی که نتواند مفاهیم اصلی خود را حفظ کند، محکوم به نابودی است. (پارسا، ۱۳۷۸)

افراد در سنین جوانی، آمادگی کامل دریافت آموزش ارزشها و فرهنگ الهی - اسلامی را برای آغاز دوره کمال‌طلبی دارند. لذا قسمت اعظمی از دغدغه‌های اصلی معمار کبیر انقلاب به امر مهم فرهنگ و فرهنگ سیاسی مطلوب دانشجویی اختصاص داشت که به تبع آن، توجهات ویژه دانشجویان را در عملیاتی کردن آن فرهنگ مطلوب می‌طلبید. دیدگاه‌های آن بزرگمرد تاریخ، به مثابه چراغی نورانی در مسیر تاریک فراوری جوانان مسلمان است. با کمی توجه در آرمانهای انقلاب کبیر اسلامی درمی‌یابیم که یکی از آرمانهای امام راحل، ایجاد فرهنگ سیاسی اسلامی، به عنوان سنگ بنای دموکراسی اسلامی، در دانشجویان و دانشگاه بوده

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۲۹

است که از یک طرف، مایهٔ سعادت دنیوی و اخروی و از طرف دیگر، مایهٔ اعتلا، سربلندی، پیشرفت، عزت و استقلال بیشتر ایران اسلامی می‌شود.

در قرن ما، در بین معلمان بزرگ اخلاق و فرهنگ، حضرت امام خمینی (ره) در گرانمایی است که می‌تواند با دید وسیع و تکامل‌یافتهٔ خویش، تشنگان مسیر الی‌الله را سیراب کند. لذا کوشیده‌ایم در این پژوهش، بخشی از رهنمودهای این نظریه‌پرداز فرهنگی را بررسی کنیم.

اصلی‌ترین رهنمود امام (ره) به دانشگاهها در اوایل پیروزی انقلاب، هشدار به مسئولان برای انجام یک انقلاب و دگرگونی اساسی در دانشگاهها با عنوان «انقلاب فرهنگی» جهت نهادینه کردن و حاکمیت فرهنگ سیاسی - اسلامی استقلالی در دانشگاهها بود که نشان از اهمیت بسیار بالای دانشجو و دانشگاه در نزد ایشان داشت. هدف امام (ره) پرورش دانشجو و متخصص آراسته به روح اسلامی بود که توان اثربخشی در افزایش مشارکت سیاسی، نهادینه کردن آن و افزایش رشد شعور سیاسی و اجتماعی توده‌ها را داشته باشد. مهم‌ترین هدف پژوهش حاضر، ارائهٔ مؤلفه‌های فرهنگ دانشجویی مطلوب از دیدگاه امام خمینی (ره) برای استفادهٔ دانشجویان است. لذا به ارائهٔ دیدگاههای معمار کبیر انقلاب در رابطه با فرهنگ مطلوب دانشجویی و آرمان‌های حاکم بر این فرهنگ خواهیم پرداخت.

ب) سؤالات اصلی تحقیق

۱. فرهنگ و فرهنگ سیاسی مطلوب دانشجویی از منظر امام خمینی چیست و مؤلفه‌های آن کدامند؟
۲. دانشجوی کامل و مفید برای جامعه از دیدگاه امام خمینی^(ره) کیست؟
۳. وظایف دانشجویان در قبال آرمانهای جامعهٔ اسلامی از منظر حضرت امام چیست؟

ج) روش تحقیق

استفاده از روش متناسب با موضوعات خاص، لازمهٔ تحقیق خوب است. لذا پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع تحقیق کتابخانه‌ای است. در این مطالعه، پژوهشگران مطابق روش مطالعهٔ توصیفی، گزیده‌ای از اندیشه‌های امام خمینی (ره) را از میان آثار ایشان استخراج و بدون هیچ دخل و تصرفی توصیف کرده و در ادامه هر مطلب به تشریح و تحلیل موضوعات پرداخته‌اند.

۱۳۰ ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

شیوه تحلیل مطالب: در این تحقیق، مطالب جمع‌آوری شده، بر مبنای سؤالات تحقیق و اهداف پژوهش طبقه‌بندی و سپس مورد تحلیل و ارزیابی قرار گرفته است.

جامعه پژوهش: شامل تمامی منابع و آثار مرتبط با موضوع تحقیق از قبیل تألیفات، سخنرانی‌ها و مقالات حضرت امام خمینی(ره) و دیگران است.

(د) پیشینه تحقیق

در باره دانشجوی مورد نظر امام و فرهنگ مطلوب دانشجویی از نظر ایشان، کتب، مقالات و آثاری به رشته تحریر درآمده است؛ اما تاکنون هیچ پژوهشی با موضوع «مؤلفه‌های الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویان از دیدگاه امام خمینی(ره)» صورت نپذیرفته است. به عنوان مثال، مجموعه کتابهای تبیان، به نقطه نظرات امام به صورت توصیفی پرداخته‌اند، اما به صورت تخصصی و تحلیلی، فرهنگ و فرهنگ سیاسی از دید امام خمینی در آن بررسی نشده است. البته در این پژوهش سعی شده است در استخراج مطالب از این منابع هم تا حدودی استفاده شود. لذا تحقیق حاضر به لحاظ جدید بودن موضوع، پژوهشی نو و کار علمی بدیعی است که توانایی انتقال دغدغه‌ها و اندیشه‌های فرهنگی حضرت امام(ره) را به نسل جوان و دانشجویان که اهمیت زیادی برای جامعه ما دارند، داراست و دانشجویان عزیز می‌توانند از رهنمودهای امام به عنوان چراغ در مسیر تاریک استفاده کرده و راه را شناسایی کنند.

(ه) مؤلفه‌های الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویان از دیدگاه امام خمینی

۱. تهذیب نفس در کنار تحصیل علم و مباحثه علمی

«اگر شماها مهذب شدید، قشر دانشگاهی، قشر علما مهذب شدید، مملکت مهذب می‌شود. اگر مملکت مهذب شد، مملکت زیر بار ظلم نمی‌رود، زیر بار استعمار نمی‌رود. همه این مفاسد برای این است که فاسد هستند قشرها که به واسطه فرض کنید که وعده‌های دیگران یا به واسطه زور دیگران زیر بار می‌روند. اگر مهذب باشند نه وعده دیگران در آنها تأثیر می‌کند نه ارباب دیگران درشان تأثیر می‌کند.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۷: ۲۶۰)

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۳۱

«ما انسان دانشگاهی می‌خواهیم، نه معلم و دانشجو. دانشگاه باید انسان ایجاد کند و انسان بیرون بدهد از خودش... انسان حاضر نمی‌شود که کشور خودش را تسلیم کند به غیر. انسان حاضر نمی‌شود که تحت ذلت برود و اسارت. آنها هم از انسان می‌ترسند.» (همان، ج ۱۳: ۲۹۲)

«امیدوارم با کوشش اساتید و معلمان، وضع به صورتی درآید که دوره درسی‌اش تمام شد، فردی متعهد بارآمده، فردی که بداند برای کشورش خدمت کند و کاری به رضایت کشورهای بیگانه نداشته باشد.» (همان، ج ۱۹: ۲۲۲)

«بر شما جوانان ارزنده اسلام که مایه امید مسلمین هستید، لازم می‌باشد که ملت‌ها را آگاه سازید و نقشه‌های شوم و خانمان‌سوز استعمارگران را بر ملا نمایید.» (همان، ج ۲: ۱۴۲)

با عنایت به دو رسالت مهم دانشگاه (تعلیم و تربیت)، دانشجو باید علاوه بر آموزش، پرورش مناسب فرهنگی و دینی را نیز فرا بگیرد و همزمان با کسب دانش، تعهد مورد نیاز را نیز به دست آورد. دانشجو باید دو بال تعهد و تخصص را همزمان کسب کند و همواره برای تکمیل علم و تخصص، در تهذیب نفس و آموزش اصول اخلاقی و خودشناسی کوشا باشد و همراه پیشرفتهای علمی، پیشرفت در انسانیت را نیز ملاک عمل قرار دهد که به عنوان الگوی انسان اسلامی، کامل باشد. این نوع دانش‌آموخته دانشگاهی مهدب، از بحرانهای فکری و سیاسی مصون و می‌تواند سعادت خود و جامعه را فراهم آورد. دانشجوی مهدب و مسلح به نیروی ایمان، پتانسیل به دست‌گیری فرایند روشنگری در فعالیتهای سیاسی و اجتماعی را دارد و می‌تواند کشور را کشوری نورانی و انسانی کند؛ چرا که به اعتقاد حضرت امام، دانشگاه سرآغاز تحولات است و دانشجویست که کشور را اصلاح می‌کند. دانشگاه هم منشأ دردها و فسادها و هم منشأ اصلاح کشور است. دانشگاه هم مرکز سعادت و هم مرکز شقاوت ملت‌هاست و بسته به اینکه دانشگاهها و دانشجویان چه جهت‌گیری‌ها بی داشته باشند، ثمرات آن نیز مشخص خواهد شد.

تهذیب بن‌مایه تحركات استقلال‌طلبانه و هویت‌خواهانه در برابر دول استعماری است و بدون این سلاح، مسئولان سیاسی کشور مورد سوء استفاده سیاست‌بازان و بدعت‌گذاران سیاسی قرار خواهند گرفت.

مشکل جامعه ما در رژیم گذشته این بود که دانشجویان و مسئولان تهذیب نشده بودند و جامعه و مردم را به سوی ظلم و هلاکت می‌کشاندند. اما در اثر تزکیه، عدالت و عزت سیاسی اتفاق می‌افتد. لذا انتظار معمار کبیر انقلاب از دانشجویان به عنوان فعالان سیاسی آینده کشور، تلاش برای استقلال‌طلبی و قطع ریشه‌های وابستگی به عنوان آرمان انقلاب اسلامی است که نشان از ماهیت ضد استعماری و سلطه‌ستیزی نهضت اسلامی ایران دارد.

۱۳۲ ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

قطع وابستگی و استقلال کشور در گرو تربیت متخصصان مستقل و خودباور است. دانشجویان خودساخته هستند که با استقلال طلبی، تداوم بخش انقلاب کبیر اسلامی ایران و حتی صدور آن به عنوان زمینه ساز بیداری اسلامی ملل مظلوم اسلامی می باشند. دانشجویان مزگی می توانند به بیداری و آگاه سازی ملتها پردازند و از ارعاب و غوغاسالاری جهانخواران استکبار نمی هراسند و با اطاعت از فرامین اسلامی، با اهداف ظالمانه و استعماری و زورگویی در کشور خویش و حتی در منطقه مقابله می کنند و موجبات رشد و تعالی جامعه را فراهم آورند.

همچنین با عنایت به اصل سیاست عین دیانت و دیانت عین سیاست، به عنوان ستون خیمه نظام سیاسی اسلامی، استواری سیاست دولتمردان کشور بر دیانت، امکان پیروزی آنها را در مقابل استکبارگران افزایش و جامعه از تصرف شیاطین دین گریز در امان خواهد ماند.

۲. دخالت دانشجویان در امور سیاسی کشور

«در دانشگاه بعضی از اشخاص رفته اند گفته اند که دخالت در انتخابات، دخالت در سیاست است و این حق مجتهدین است. تا حالا می گفتند مجتهدین در سیاست نباید دخالت کنند، این منافی با حق مجتهدین است، آنجا شکست خوردند، حالا عکس را دارند می گویند. انتخابات سرنوشت یک ملت را دارد تعیین می کند. انتخابات بر فرض اینکه سیاسی باشد و هست هم، این دارد سرنوشت همه ملت را تعیین می کند؛ یعنی آحاد ملت سرنوشت زندگی شان در دنیا و آخرت منوط به این انتخابات است. و... دانشگاهی ها بدانند این را که همان طوری که یک مجتهد در سرنوشت خودش باید دخالت کند، یک دانشجوی جوان هم باید در سرنوشت خودش دخالت کند... باید دانشگاهی ها متوجه باشند که اگر چنانچه افرادی در دانشگاه هستند که شیطنت می کنند، آنها را باید توجه کنند که گول آنها را نخورند. خودشان دخالت در امور انتخابات بکنند. انتخابات سرنوشت حتی شمایی که در آنجا هستید را تعیین می کند.» (نقل از: احمدی فشارکی، ۱۳۸۷: ۲۷۵)

«دانشگاهی، دانشجو، چه دانشجوی قدیمی، چه دانشجوی جدید، همه مسائل توی دست آنها باید حل بشود. اینها قوه متفکره یک ملت هستند.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۸: ۱۴۱)

در فرهنگ سیاسی نظام مردم سالاری دینی، حق حاکمیت با مردم است که بر اساس آن، انتخابات یک فریضه محسوب می شود و این مردم هستند که باید سرنوشت خودشان را به طور مستقیم از طریق انتخابات تعیین کنند. از آنجا که هدف از انتخابات، انتخاب مسئولان شایسته بر پایه فرهنگ سیاسی مردم سالاری دینی برای

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۳۳

اداره امور کشور است، بر دانشجویان و دانشگاهیان ضرورت دارد در تمامی انتخاباتها به صورت فعال شرکت کنند و نیز در ارشاد توده مردم برای افزایش مشارکت سیاسی و ایجاد شور انتخاباتی به منظور تعیین سرنوشت خویش نقش مؤثر داشته باشند تا باعث افزایش اعتماد به نفس سیاسی شوند.

شوراهای اسلامی مصداق بارز حکومت مردم سالاری دینی هستند. اصول ششم، هفتم و یکصدم تا یکصد و ششم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، مبنی بر واگذاری امور جامعه به مردم هر منطقه از طریق شوراهای اسلامی محلی است که باعث عدم تمرکز قدرت و افزایش مشارکت سیاسی به عنوان دو آرمان انقلاب و حضرت امام می شود و اجرای آن نیازمند برگزاری انتخابات گسترده با ضریب اطمینان بالاست که توجه به کیفیت انتخاب اعضای شوراها به عنوان نمایندگان مردم، تلاش دانشجویان را می طلبد.

۳. ایجاد فرهنگ مستقل و عدم وابستگی در دانشجویان

«فرهنگ اساس ملت است، اساس ملیت یک ملت است، اساس استقلال یک ملت است و لهذا آنها کوشش کرده اند که فرهنگ ما را استعماری کنند. فرهنگ استعماری باید فرهنگ استقلالی شود. ... برادرها! جوانها را با اعتماد به نفس، با استقلال نفسانی بار بیاورید. معلمها! جوانها را مستقل و آزاد بار بیاورید؛ معتمد به نفسشان کنید. کوشش کنید که فرهنگ را فرهنگ مستقل اسلامی درست کنید. جوانهایی که در این فرهنگ تربیت می شوند، همانهایی هستند که مقدرات کشور در دست آنهاست. اگر اینها درست بار بیایند، همه خدمتگزار به مردم؛ امین بیت المال؛ و همه آنها در تحت رهبری اسلام آرام مترقی خواهد بود.» (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۲۶۴)

«اسلامی شدن دانشگاه به این معنی است که استقلال پیدا کند و خودش را از وابستگی به شرق و غرب جدا کند و یک مملکت مستقل، یک دانشگاه مستقل، یک فرهنگ مستقل داشته باشیم. عزیزان من، ما از حصر اقتصادی نمی ترسیم. آن چیزی که ما را می ترساند وابستگی فرهنگی است. ما از دانشگاه استعماری نمی ترسیم. ما از دانشگاهی نمی ترسیم که جوانهای ما را آن طور تربیت کنند که خدمت غرب بکنند. ... امیدوارم دانشگاهها را از همه عناصر تخلیه کنند و از همه وابستگیها تخلیه کنند، تا اینکه ان شاء الله یک دانشگاه صحیح، با اخلاق اسلامی و فرهنگ اسلامی تحقق پیدا بکند.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۱۲: ۲۵۲)

«باید کوشش در راه علم و به دست آوردن تخصص در رشته های مختلفه اساس فعالیت دانشجویان عزیز باشد؛ که نیازمندی های میهن به دست خود آنها برآورده و کشور ما با کوشش شما خودکفا بشود. ... شما عزیزان کوشش کنید که از این وابستگی بیرون آید و احتیاجات کشور خودتان را برآورید. و از نیروی انسانی و ایمانی خودتان غافل نباشید؛ و اتکال به اجانب پرهیزید؛ و استقلال خود را در تمام ابعاد بیمه کنید.» (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۳۰۲)

۱۳۴ ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

فرهنگ، مجموعه ارزشها، باورها، اعتقادات و کلیه اصول معنوی و رفتاری حاکم بر یک ملت است. فرهنگ، هويت و بنياد مليت يك ملت را می‌رساند. فرهنگ ما ریشه در هويت اسلامی و ایرانی ما دارد. فرهنگ ایرانی به عنوان يك فرهنگ مستقل و كامل بايد الگوی رفتار و عمل دانشجویان قرار گیرد و بدون وابستگی به فرهنگهای بیگانه و استعماری تلاش بیش از پیش در تقویت فرهنگ سیاسی، ملی، اقتصادی و... استقلالی داشته باشند و از نفوذ فرهنگهای غربی و بیگانه جلوگیری کنند. با عنایت به رهنمودهای حضرت امام(ره) مبنی بر کم نداشتن فرهنگ و نژاد ایرانی از فرهنگ و نژاد اروپایی و آمریکایی و بلکه سرآمد بودن آن، دانشجویان ما باید اعتماد به نفس فرهنگی خود را هر چه بیشتر افزایش داده، در ایجاد و تقویت يك فرهنگ آزاد و مستقل به دور از افزودن فرهنگهای حاشیه‌ای و بیگانه کنند تا بتوانند زمینه استقلال و اعتلای نظام اسلامی را هر چه بیشتر به ارمغان بیاورند.

وابستگی علمی از بدترین نوع وابستگی‌هاست؛ چرا که می‌تواند به عنوان ریشه تمامی وابستگی‌ها قرار گیرد. متقابلاً استقلال علمی به عنوان پایه اصلی استقلال همه‌جانبه، می‌تواند مطرح نظر قرار گیرد. بر دانشگاهیان است تلاشهای خود را بیش از پیش در مسیر خودکفایی علمی، تخصصی و فنی در رشته‌های مختلف به کار گیرند تا باعث استقلال و خودکفایی علمی کشور شوند. رشته‌های علمی و تخصصی متناسب با فرهنگ دینی و سیاسی کشور، به عنوان علوم نظری که باعث رشد و پرورش نیروی انسانی کشور می‌شود و این نیروی انسانی به عنوان گردانندگان آینده کشور، سرنوشت کشور را تعیین خواهند کرد، باید مجهز به مبانی و مسائل دینی و اسلامی شوند؛ زیرا در ادامه که علوم به فناوری تبدیل می‌شوند، می‌توانند نیازهای جامعه را برآورده سازند. به عبارت دیگر؛ باید با يك دگرگونی اساسی، رشته‌های علمی تخصصی به رویکرد اسلامی آراسته شوند. لذا تلاش دانشجویان و اساتید در استقلال و تولید علم در رشته‌های مختلف با تجهیز به دیدگاههای اسلامی برای رهایی از وابستگی همه‌جانبه، باید به عنوان يك ضرورت، ملاک عمل قرار گیرد.

۴. ایجاد فرهنگ هماهنگی دانشجو و روحانی

«اگر چنانچه، شما دو قشر، قشر دانشگاهی، جوانهای دانشگاه، اساتید دانشگاه، معلمهای دبیرستان و دبستان و امثال و ذلک، کوشش کنند به اینکه این بچه‌ها را با حوزه‌های علمیه آشنا کنند، علمای آنجا هم کوشش کنند که اهل علم آنجا و جوانهای تحصیلکرده و محصل آنجا را با دانشگاه نزدیک کنند، هماهنگ کنند، اگر این دو قشر هماهنگ شوند و اگر صالح بشوند این دو قشر دانشمند، کشور ما دیگر هیچ نقصی نمی‌تواند پیدا بکند.» (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۳۱۳)

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۳۵

«عزیزان دانشگاهی من و عزیزان فیضیه من آگاه باشید که دشمنها در صددند بین شماها تفرقه بیندازند! و توجه داشته باشید که اگر دانشگاه و فیضیه اصلاح بشود، کشور شما استقلال خودش را بیمه می‌کند! آن قلمها و زبانهایی که کوشش می‌کنند که این دو قشر را از هم جدا کنند آنها هستند که یا قبله آنها مسکو و یا قبله آنها واشنگتن است. و شما هوشیار باشید که این مصلحت بزرگ را که وحدت دانشگاه و فیضیه است را از دست ندهید.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۱۴: ۴۳۲)

همان طوری که وحدت رمز پیروزی انقلاب اسلامی بود، رمز بقا و پیشرفت، تحکیم و حتی صدور آن نیز می‌تواند باشد. ایجاد تفرقه بین دو قشر تحصیلکرده حوزه علمیه و دانشگاه به عنوان آفت اصلی انقلاب و باعث تضعیف آن خواهد شد. لذا طلاب و روحانیون و قشر دانشگاهی به عنوان عضو یک شبکه ارتباطی سیاسی، اجتماعی لازم است با تلاش بر خنثی کردن تبلیغات و تلاشهای تفرقه‌افکنانه، بر وحدت و انسجام خود بیفزایند. ترساندن روحانیون و مبلغان و متدینان حوزه از دانشگاه و متهم کردن آنان به بی‌دینی و بی‌بند و باری و مخالفت با دین و متهم کردن روحانیون توسط دانشگاهیان مبنی بر مخالفت با تمدن و پیشرفت و طرفدار ارتجاع، باعث ایجاد عداوت و دو قشری شدن جامعه تحصیلکرده کشور و همچنین باعث تضعیف ایدئولوژی‌سازی می‌شود. از آنجا که حوزه و دانشگاه مکمل همدیگر در ایدئولوژی‌سازی و تصمیم‌گیری به اداره هر چه بهتر جامعه هستند، می‌بایست با درایت و بصیرت، طعمه تبلیغات تفرقه‌افکنانه نشوند و به دور از هرگونه نفاق و با ایجاد فرهنگ‌سازی و نهادینه کردن اتحاد در بین روحانیون و دانشگاهیان و با هم‌افزایی در جهت اعتلا و تقویت پایه‌های علمی کشور، به سمت نقشه جامع علمی کشور قدم بردارند.

۵. تربیت جوانان مبارز علیه استعمار

«دانشگاه‌هایتان جوری نشود که برنامه‌هایش جوانهای ما را بد بار بیاورد. جوانهای ما را مبارز بار بیاورید که در مقابل استعمار ایستادگی کنند.» (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۲۹۱)

«مسامحه و سهل‌انگاری در تربیت و تعلیم، خیانت به اسلام و جمهوری اسلامی و استقلال فرهنگی یک ملت و کشور می‌باشد و باید از آن احتراز کرد.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۱۷: ۳)

«به دوستان دیگر ببینید و با شعار توحید و اسلام، دست ... گروه نفتخوار را از کشور خود قطع کنید و به آغوش اسلام برگردید.» (امام خمینی، ۱۳۷۱: سخنرانی ۴ آبان ۱۳۵۷)

امروز یکی از اهداف و رسالت‌های دانشگاه و دانشجو با عنایت به رهنمودهای حضرت امام، استفاده از نیروهای انقلابی برای پرورش و تربیت جوانهای دانشگاهی مبارز، متناسب با فرهنگ سیاسی کشور است که

۱۳۶ ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

بتوانند در مقابل خواسته‌های نامشروع دولتهای استعمارگر ایستادگی کنند و با کوتاه کردن دست استعمارگران چپاولگر، اجازه غارت اموال مردم را به آنها نداده، انقلاب و نظام جمهوری اسلامی را تقویت کنند.

۶. اصلاح فکری دانشجویان و دانشگاه و اثرات مطلوب آن

«یک مغز استعماری ما الان داریم و تا این مغز استعماری را ما عوض نکنیم و یک مغز استقلالی جایش نگذاریم، نمی‌توانیم این مملکت را اداره کنیم. هر چه بخواهید هم درست کنید نمی‌شود. کوشش کنید که این مغز عوض شود. اساتید دانشگاه ما تلاش کنند که این جوانهای ما مغزشان عوض شود. یک مغز استقلالی باشد نه استعماری. آن مغزی نباشد که درست کردند برای ما و مغز خودمان را از ما گرفتند. مستقل باشند اینها. فرهنگ هم باید اینطور باشد. اقتصاد هم باید اینطور باشد.» (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۳۰۲)

«کوشش کنید و کوشش کنند کسانی که علاقه دارند به کشورشان، کسانی که علاقه دارند به ملتشان، کسانی که علاقه دارند به اسلام، کوشش کنند که این مسائلی که به صورت مصایب در این مملکتهای ما پیاده شده است، بزایند. مغزهای منحرف را برگردانند به حال سابق. تربیت کنند جوانها را. دانشگاهها اگر علاقه دارند به اسلام، اگر علاقه دارند به کشورشان، اگر علاقه دارند به ملتشان، جوانها را تربیت صحیح بکنند. از این غریزدگی نجاتشان بدهند. و همه جاها و همه کس باید دنبال این مطلب باشند.» (همان: ۳۰۴)

«اگر مجلس و دولت و قوه قضاییه و سایر ارگانها از دانشگاه اسلامی و ملی سرچشمه می‌گرفت، ملت ما امروز گرفتار مشکلات خانه‌برانداز نبود و اگر شخصیت‌های پاکدامن با گرایش اسلامی و ملی به معنای صحیحش، نه آنچه امروز در مقابل اسلام عرض اندام می‌کند، از دانشگاهها به مراکز قوای سه‌گانه راه می‌یافت، امروز ما غیر امروز و میهن ما غیر این میهن و محرومان ما از قید محرومیت رها و بساط ستمشاهی و مراکز فحشا و اعتیاد و عشرتکده‌ها که هر یک برای تباه نمودن نسل جوان فعال ارزنده کافی بود، در هم پیچیده و این ارث کشور بر باد ده و انسان برانداز به ملت نرسیده بود. در دانشگاهها اگر اسلامی - انسانی - ملی بود، می‌توانست صدها و هزارها مدرّس به جامعه تحویل دهد؛ لکن چه غم‌انگیز و اسفبار است که دانشگاهها و دبیرستانها به دست کسانی تعلیم و تربیت می‌دیدند که جز اقلیت مظلوم محرومی، همه از غرب‌زدگان و شرق‌زدگان با برنامه و نقشه‌دیکنه شده در دانشگاهها کرسی داشتند؛ و ناچار جوانان عزیز و مظلوم ما در دامن این گریبان وابسته به ابرقدرتها بزرگ شده و به کرسی‌های قانونگذاری و حکومت و قضاوت تکیه می‌کردند و بر وفق دستور آنان؛ یعنی رژیم پهلوی عمل می‌کردند.» (وصیت نامه امام: ۵۱)

یکی از ضرورت‌های بعد از انقلاب، تصفیه دانشگاهها از نیروهای بیگانه بود؛ چرا که قبل از انقلاب، افرادی که وابسته به اجانب بودند، باعث ایجاد فکرهای وابسته به دولتهای استعماری در بین دانشجویان می‌شدند. افکار

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۳۷

استعماری باعث وابستگی ملت به استعمار شده، ضعف اعتماد به نفس همه جانبه را به دنبال خواهد داشت. تلاش برای خود اتکایی، غیر مصرفی بودن و اداره کشور توسط خودمان، به عنوان یک ضرورت است که لازمه آن، اصلاح و تغییر فکر استعماری به فکر استقلالی می باشد. به این منظور باید دانشگاهیان و دانشجویان با روحیات و اندیشه استقلالی پرورش یابند و در مسیر استقلال و غیر مصرفی بودن مادی و غیر مادی (زبان، فرهنگ، سنن، ارزشها، اقتصاد، سیاست و...) بکوشند و به ارشاد و راهنمایی توده مردم نیز اهتمام ورزند.

از آنجا که نجات جامعه در گرو نجات دانشگاه است، دانشگاهها در کشور رسالت فوق العاده عظیمی در پیشبرد اهداف و آرمانهای نظام که در راستای فرهنگ سیاسی اسلامی ملت است، دارند. لذا اگر دانشگاه پاکسازی و اسلامی شود، نیروی انسانی ای تربیت خواهد کرد که هم علم دارد و هم ایمان؛ که افراد متعهد و متخصص خواهند بود. هنگامی که افراد دارای تعهد به ملت و منافع ملی پرورش یابند، همین افراد با صبغه فکری و اعتقادی راسخ به ارزشها و بدون کمترین علقه به اجانب غرب و شرق، به عنوان گردانندگان جامعه وارد قوای سه گانه مجریه، مقننه و قضاییه و سایر ارگانهای اداره کننده کشور شده و مسئولیت حساس خدمتگذاری به ملت را به جای خدمت به بیگانگان سرلوحه کار خود قرار می دهند و در مسیر پیشرفت و اعتلای کشور و منافع ملی و آرمانهای مقدس نظام اسلامی نهایت تلاش خود را به کار می گیرند. لذا تعلیم همراه با تربیت باید سرلوحه کار دانشگاهها قرار گیرد؛ زیرا مقدرات کشور به دست نیروهایی که از دانشگاه خارج می شوند رقم می خورد. لذا اگر دانشجویان و دانش آموختگان مزین به فرهنگ سیاسی نظام اسلامی، اداره امور دولت، مجلس و دستگاه قضایی کشور را عهده دار شوند، به اصلاح امور جامعه و رفاه مردم مظلوم خواهند اندیشید.

۷. حمایت از افراد صالح در انتخابات

«وصیت اینجانب به ملت، در حال و آتیه آن است که با اراده مصمم خود و تعهد خود به احکام اسلام و مصالح کشور در هر دوره از انتخابات، و کلای دارای تعهد به اسلام و جمهوری اسلامی که غالباً بین متوسطین جامعه و محرومین می باشند، و غیر منحرف از صراط مستقیم به سوی شرق و غرب و بدون گرایش به مکتبهای انحرافی و اشخاص تحصیل کرده و مطلع بر مسائل روز و سیاستهای اسلامی به مجلس بفرستند.» (همان: ۳۹)

قوه مقننه از ارکان اصلی هر کشوری بوده که اعضای آن با رأی مستقیم مردم انتخاب می شوند و مقدرات کشور با قانونگذاری آنها رقم می خورد. نقش دانشجویان و دانشگاهیان به مثابه کنشگران سیاسی، اجتماعی جامعه در این مهم حائز اهمیت است که باید با تحقیق و تفحص از شرایط فکری و اعتقادی کاندیداها و با مشورت علما در روشنگری توده مردم برای انتخاب کاندیدای اصلاح که دارای تعهد فرهنگ سیاسی اسلامی و ارزشهای اسلامی، تخصص علمی، اشراف و اعتقاد به قانون اساسی، عدم وابستگی به بیگانگان باشند را به مردم

۱۳۸ ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

معرفی کنند. وظیفه دانشجویان در آگاهی بخشی مردم در انتخاب نمایندگان جامع‌الشرایط باعث تشکیل مجلسی قوی، آزاد و مستقل، غیر وابسته از نظر فکری و اعتقادی و باعث رفع وابستگی به دولتهای خارجی و توجه به منافع ملی می‌شود که این مهم جز با حمایت کاندیداهای صالح و نشانیدن آنها بر کرسی‌های قانونگذاری اتفاق نمی‌افتد.

۸. جلوگیری از انحراف در دانشگاه

«در دانشگاه نقشه آن است که جوانان را از فرهنگ و ادب و ارزشهای خودی منحرف کند و به سوی شرق یا غرب بکشاند و دولتمردان را از بین اینان انتخاب و بر سرنوشت کشورها حکومت دهند تا به دست اینها هر چه می‌خواهند انجام دهند. اینان کشورها را به غارت‌زدگی و غرب‌زدگی بکشاند و قشر روحانی را با انزوا و منفوریت و شکست، قادر بر جلوگیری نباشد و این بهترین راه است برای عقب‌نگهداشتن و غارت کردن کشورهای تحت سلطه؛ زیرا ابرقدرتها بی‌زحمت و بی‌خرج و در جوامع ملی بی‌سروصدا هر چه هست به جیب آنها می‌ریزد. پس اکنون که دانشگاهها و دانشسراها در دست اصلاح و پاکسازی است، بر همه ما لازم است به متصدیان کمک کنیم و برای همیشه نگذاریم که دانشگاهها به انحراف کشیده شود و هر جا انحرافی به چشم خورد، با اقدام سریع به رفع آن کوشیم و این امر حیاتی باید در مرحله اول با دست‌پرتوان خود جوانان، دانشگاهها و دانشسراها انجام گیرد که نجات دانشگاه از انحراف، نجات کشور و ملت است.» (همان: ۳۷)

«وصیت اینجانب به جوانان عزیز دانشسراها و دبیرستانها و دانشگاهها آن است که خودشان شجاعانه در مقابل انحراف قیام نمایند تا استقلال و آزادی خود و کشور و ملت خودشان مصون بماند.» (امام خمینی، ۱۳۷۱: سخنرانی ۱۵ خرداد ۱۳۶۸)

اکنون پس از گذشت چند دهه از پیروزی انقلاب اسلامی و پاکسازی دانشگاهها از روشهای غربی و عوامل بیگانه و استفاده از الگوهای دینی و ملی در پرورش جوانان این مرز و بوم به عنوان سکنداران آینده میهن اسلامی، تلاش در جلوگیری از انحراف و خروج از مسیر اصلی موازی با آرمانهای انقلاب اسلامی وظیفه همگانی دانشجویان بوده و تقویت مسیرهای ایده‌آل مد نظر انقلاب و جلوگیری از انحراف دانشگاه باعث تعالی دانشگاه و دانشجویان شده که به فرموده حضرت امام، نجات دانشگاه، نجات یک کشور است که باعث آزادی، استقلال و خودکفایی ساختارهای اجتماعی، سیاسی، فرهنگی، اقتصادی و... می‌شود.

۹. ایجاد اتحاد گروههای دانشجویی و تشکیل گروه فراگیر ملی اسلامی و مقابله با

اغتشاش و تفرقه افکنی

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۳۹

«متفکرهای ما، روشنفکرهای ما، همه دانشجویان و دانشگاهیان بدانند که نقشه این است و آثارش را ما داریم می‌بینیم. این گروه گروه شدن‌ها برای همین است که نگذارند این انسجامی که بوده حفظ شود. می‌خواهند نگذارند مردم بیدار شوند و راه خودشان را پیدا کنند؛ همان راهی را که اسلام دستور داده که همه با هم باشید و ... و تفرق در کار نباشد. با تفرق همه فسادها هست. آنچه کرارا تذکر داده‌ام و رمز پیروزی است، اتحاد گروه‌های دانشجویی - ملی است در مقابل منحرفان که کوشش دارند تفرقه بيفکنند و شما جوانان عزیز را به تباهی بکشند و نگذارند در راه تعالی کشور قدم بردارید و به علم و ادب - که مایه پیشرفت و رهایی از استعمار و استثمار نو و کهنه است - اشتغال پیدا کنید.» (نقل از: احمدی فشارکی، ۱۳۸۷: ۲۶۷)

«به دانشگاهی‌ها عرض می‌کنیم که اینقدر گروه، گروه نشوید، شما دشمن دارید؛ در مقابل دشمن باید مجهز بشوید. مجهز شدن به این است که با هم یک گروه با وحدت کلمه، اگر شما یک گروه بشوید، جوانهای معتقد مسلم ما که بحمدالله اکثر دانشگاه را در قبضه دارند، اگر اینها هی گروه گروه نشوند و با هم مجتمع بشوند، چهار تا آدمی که معوج و منحرف است یا به اینها ملحق می‌شود که ان شاء الله ملحق بشود؛ و یا گوش را گم می‌کند و می‌رود. شما منتظر این نشوید که دولت بیاید جلو بگیرد، یا ملت بیاید جلو بگیرد. خودتان با اجتماع خودتان، بدون اینکه دعوی راه بیندازید، بدون اینکه درگیری در کار باشد، با اجتماع خودتان، با وحدت کلمه خودتان، جلوی این توطئه‌ها را بگیرید. فردا دانشگاه باز می‌شود، جلو بگیرید از این توطئه‌ها. توطئه‌گرها دشمن شما هستند؛ دشمن ملت شما هستند.» (امام خمینی، ۱۳۷۱: سخنرانی ۲۳ شهریور ۱۳۵۸)

«طبقه جوان روشن‌بین در خارج و در داخل، روابط خود را محکم و در زیر پرچم اسلام که تنها پرچم توحید است، یکدل و یکصدا از حق انسانیت و انسانها دفاع کنند تا به خواست خداوند متعال دست اجانب از کشورهای اسلامی قطع شود. باید با کمال هوشیاری از عناصر مرموزی که درصدد تفرقه بین انجمنهای اسلامی هستند و مطمئناً از عمال اجانب هستند، احتراز کنند و آنها را از جمع خود طرد نمایند.» (امام خمینی، ۱۳۷۹: ج ۳: ۲۰۸)

«آیا به نفع دانشگاه است که جوانهای ما تحصیل نکنند؟ هر روز بیایند توی دانشگاه یک بساطی درست کنند، یک میتینگ درست کنند یک اغتشاش ایجاد کنند که جوانهای ما درس نخوانند؟ این به نفع کیست؟ به نفع مملکت ماست این؟ ما اگر دانشگاهمان خوب باشد، دانشگاهمان صحیح عمل بکند، به نفع ملت است یا به ضرر ملت؟ خوب، شما نمی‌گذارید که دانشگاه راه بیفتد، این به نفع کی تمام می‌شود؟ این هم به نفع خارج، برای اینکه همان طوری که آن دستها نمی‌گذاشت که دانشگاه جریان صحیحش را پیدا بکند که در این مطالب هم محتاج بشویم به خارج، دستان را پیش غیر دراز نکنیم، اینها هم دارند همین کار را انجام می‌دهند که ما در همه چیزمان محتاج به خارج باشیم.» (نقل از: احمدی فشارکی، ۱۳۸۷: ۱۱۰)

۱۴۰. فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

«یک دسته‌ای را درست بکنند به اسم چیگرا، بریزند توی دانشگاه و شلوغ بکنند و دعوا راه بیندازند و امثال ذلک؛ و دانشگاهی را، جوانها، از کلاسها بیرون بکشند و بیارند بیرون، به جنگ با چیزهای دیگر. اینها همه چیزهایی است که روی نقشه‌ای درست شده است که ماها از مقدّرات مملکتمان غافل بشویم» (همان: ۱۱۴)

«امروز که کشور از استقلال شایسته برخوردار است و قید و بند غرب و شرق و غرب‌زدگان و شرق‌زدگان از کشور گسسته شده است، جوانان عزیز دانشگاهی هر چه بیشتر در کسب علوم و فنون در اعتلای کشور معظم خود کوشش نمایند؛ و از نفوذ عناصر منحرف و وابسته به چپ و راست قاطعانه جلوگیری کنند و نگذارند محیط مقدس دانشگاه آلوده به اغراض منحرفان و وابستگان به اجانب گردد» (امام خمینی، ۱۳۸۹: ۳۰۲)

«مهم این است که اینها در این جمعیتی که اخلاک‌گردد در اقلیت واقعند. اکثر که اینطور نیستند که اخلاک‌گر باشند و این جمعیت اکثر باید از اختلافاتی که خودشان اگر در بینشان هست، دست بردارند و با اجتماع خودشان بدون اینکه یک درگیری، یک اختلاف عملی بشود، با اجتماع خودشان اینها را از صحنه خارج کنند که نتوانند آنها فعالیت بکنند. مهم این است که خود کسانی که در دانشگاهها هستند، به طور معقولی جلوگیری بکنند. اخلاک‌گرا حرفی ندارند، همان فقط می‌خواهند اخلاک کنند. اگر هر کدام [مدعی] شد جلوی برون رفتن بگویند خوب شما چه حرفی دارید؟ حرفت را بزن. خواهید فهمید که حرف ندارند. فقط حرف همه‌شان این است که اخلاک کنند، شما باید با کمال توجه و بدون هیچ درگیری - درگیری صحیح نیست - بدون جنگ و نزاع، مسائل خودتان را بحث چهره به چهره بگویند، دعوا هم نکنید و این مهمش دست خود دانشگاهی‌ها و دانشسراها و خود اساتید و غیر اساتید هست که در این امر کمک کنند» (امام خمینی، ۱۳۷۱: سخنرانی ۲۴ شهریور ۱۳۵۸)

«اسلام دین مستند به برهان و متکی به منطق است؛ و از آزادی بیان و قلم نمی‌هراسد، و از طرح مکتبهای دیگر، که انحراف آنها در محیط خود آن مکتبها ثابت و در پیش دانشمندان خودشان شکست خورده هستند، باکی ندارد. شما دانشجویان محترم! نباید با پیروان مکتبهای دیگر با خشونت و شدت، رفتار و درگیری و هیاهو راه بیندازید. خود با آنان به بحث و گفتگو برخیزید و از دانشمندان اسلامی دعوت کنید با آنان در بحث بنشینند، تا تهی بودن دست آنان ثابت شود. و اگر آنان با جنجال و هیاهو با شما مواجه شدند، از آنان اعراض کنید و با خونسردی بگذرید که یکی از نقشه‌های آنها آن است که شما را به درگیری بکشند و از آن استفاده غیر مشروع کنند. ما با آزادی و منطق موافق، ولی اگر توطئه و خرابکاری باشد، تکلیف دیگری داریم» (همان: سخنرانی ۳۱ شهریور ۱۳۵۸)

رسالت اصلی دانش‌پژوه، جستجو و کسب دانش است. دانشجو نباید بازیچه دست گروهی غرب‌زده و سیاست‌زده شود و از وظیفه اصلی خویش عقب بیفتد. کسب علم و دانش با موازین اسلامی، اصلی‌ترین نیاز

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۴۱

جامعه ماست. اگر تحت هر شرایطی، گروهی خودباخته و دانشجویان با ادعاهای دروغین به غوغاسالاری در دانشگاه بپردازند، سبب تضعیف رسالت اصلی دانشجو خواهد شد، که دانشجویان لازم است نقشه‌های شیطانی از پیش طراحی شده را از یک تهدید به یک فرصت سازنده تبدیل کرده و آن توطئه‌ها را خنثی نمایند و با هوشیاری کامل با نهایت اقتدار به آموزش همراه با تهذیب خود ادامه دهند و اجازه هیچگونه اغتشاش و حرکت آسیب‌زننده را در دانشگاه به هیچ گروهی ندهند که بتوانند در آینده به عنوان ادامه‌دهنده راه انقلابیون سلف خود، با ابزار علم و دانش خود، منجیان و رهروان خوبی در بقای آرمانهای انقلابان باشند.

با توجه به تنوع افکار و سلیقه‌های انسانی، تنوع گروهها، به ویژه گروههای دانشگاهی طبیعی بوده یا حتی لازم به نظر می‌رسد؛ چراکه تنوع افکار سبب پویایی محیطهای دانشگاهی و پیشرفت علوم و فنون کشور می‌شود. اما نقطه تلاقی و وحدت‌بخش تمامی این سلیقه‌ها و تنوعات فکری در یک تجمع گروهی دانشجویی تمرکز می‌یابد که از نظر فکری و اعتقادی دغدغه‌های ملی و دینی دارند و این زمینه ایرانی-اسلامی باعث وحدت و انسجام سلاقی و جلوگیری از تفرقه شده، که خود ریشه اصلی پیشرفت مملکت است. تضارب و تقابل اندیشه نباید مایه تفرقه شود و میدان را برای فعالیت منحرفان در دانشگاه مهیا کند که سبب عقب‌نگهداشتن جامعه و نظام اسلامی نوپا می‌شود. لذا گروههای مختلف فکری باید با هم متحد باشند و بنا به فرموده حضرت امام، این رمز پیروزی و رمز بقای انقلاب ما و کشور ماست و این امر مهم نکته‌ای است که می‌تواند سعادت و اعتلای کشورمان را به ارمغان آورد.

۱۰. تسخیر لانه جاسوسی؛ عملی انقلابی سیاسی

«دانشجویان مسلمان و مبارزی که لانه جاسوسی را اشغال کرده‌اند، با عمل انقلابی خودشان ضربه‌ای بزرگ بر پیکر آمریکای جهانخوار وارد نمودند و ملت را سرافراز نمودند.» (نقل از: احمدی فشارکی، ۱۳۸۷: ۲۶۱)

«ارزش این در عالم به این است که شما بتی که درست کرده بودند اینها که بت بزرگی که همه ممالک را گرفته بود، شکستید. این یک جنبه سیاسی داشت که ارزش سیاسی داشت که همه ارزشها پیش او کوچکنند.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۱۳: ۳۰۵)

«شما می‌بینید که الان مرکز فساد آمریکا که جوانها رفته‌اند گرفته‌اند و آمریکایی‌ها را هم که در آنجا بودند گرفته‌اند و آن لانه فساد را دست آوردند و آمریکا هیچ غلطی نمی‌تواند بکند و جوانها مطمئن باشند که آمریکا هیچ غلطی نمی‌تواند بکند.» (همان، ج ۱۰: ۱۴۸)

۱۴۲ ♦ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

«آن روزی که این جوانهای بیدار عزیز ما این لانه جاسوسی را گرفتند، این شیاطین به دست و پا

افتادند». (امام خمینی، ۱۳۷۱: سخنرانی ۱۳/۴/۱۳۶۰)

دولت آمریکا در پی آن بود تا با ایجاد ائتلافی از لیبرالهای سیاسی، چهره‌های دینی میانه‌رو، سکولارها، ملی‌گرایان و سران ارتشی متمایل به غرب، تحت لوای دولت موقت، موجبات حذف تدریجی نیروهای وفادار به امام را از صحنه سیاسی کشور فراهم کند. آمریکا می‌خواست تا با شناسایی مهدی‌بازرگان به عنوان شخص اول مملکت، این‌گونه نشان دهد که آیت‌الله خمینی خود مایل است که دین و روحانیت از سیاست جدا شوند و آنها ناگزیر از نزدیکی به دولت موقت شده‌اند. بدین ترتیب، کم‌کم برنامه حذف امام و جایگزینی ایشان توسط افرادی مثل شریعتمداری و بنی‌صدر را اجرا کند.^(۱) (نوازی، بی‌تا)

اشغال لانه جاسوسی آمریکا که از آن به انقلاب دوم و بزرگ‌تر از انقلاب اول یاد شده، به عنوان یک نقطه عطف در تاریخ انقلاب اسلامی است که ریشه استعمار آمریکا را از کشور کند و به عنوان نگینی درخشان در کارنامه دانشجویان ثبت و ضبط شد. این حرکت دانشجویان استقلال‌طلب و آزادیخواه، خشم آمریکایی‌ها را برانگیخت؛ چرا که مطامع استعماریشان که با روح انقلاب اسلامی مغایر بود، سخت در خطر افتاد. این اقدام متهورانه یکی از منحصر به فردترین حرکتهای در تاریخ انقلابهای اصیل و مردمی جهان بود که از یک سو، شوکت و قدرت امپریالیسم آمریکا را فرو ریخت و اوج خفت و زبونی این اهریمن جنایتکار را به رخ جهانیان کشانید و از سوی دیگر، فریاد مظلومیت و آزادگی مسلمانان ایران را در پهنه گیتی طنین‌انداز کرد. سفارت آمریکا به عنوان مرکز ثقل فعالیت‌های ضدانقلابی، براندازانه، جاسوسی و دخالت‌های بی‌شمار آمریکا در ایران، طی یک عمل سیاسی - انقلابی همراه با بصیرت، تسخیر و منجر به برچیده شدن مرکز فساد و افزایش استقلال و عزت سیاسی کشور در مناسبات بین‌المللی شد، به عنوان نقطه شروع رشد و پیشرفت و تقویت همه‌جانبه نظام اسلامی برای همیشه قرار گرفت و با نشان دادن اقتدار و صلابت فکری و اعتقادی دانشجویان پیرو خط امام^(۲) نظام سیاسی نوپا دست دولتهای استعماری و استکباری، عوامل داخلی‌شان و دسیسه‌های بی‌شمار آنها برای همیشه در طول تاریخ از میهن عزیزمان کوتاه شد و عزت و سرافرازی همراه با استقلال از ثمره‌های آن است. مهم‌ترین دستاورد سیاسی تسخیر سفارت آمریکا که روز مبارزه با استکبار جهانی نامیده شد، ابهت فرعون‌ی آمریکا را شکست و ملت‌های جهان سوم را به ایستادگی در برابر شیطان بزرگ امیدوار کرد. همه دانشجویان با ایمان و بصیرت، لازم است که این اتفاق عظیم را سرلوحه فعالیت‌های سیاسی‌شان در مقابل اعلام سلطه‌جویانه، جاسوسانه، فتنه‌انگیزانه و... دولتهای بیگانه قرار دهند.

۱.۱ لزوم شناخت اسلام و شناساندن آن به جهانیان

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۴۳

«شما جوانان تحصیلکرده در هر کجا که هستید وظایف خطیری دارید؛ وظیفه دفاع از اسلام که بر عهده هر فرد مسلم است؛ وظیفه دفاع از میهن و استقلال آن، که از وظایف حتمیه اسلامی است؛ وظیفه شناساندن اسلام بزرگ به جوامع بشری و... شما باید معرفی کنید اسلام را تا رژیمها و حکومتها بفهمند معنی حکومت و پاسداری از ملت را؛ تا جوامع بشری بدانند اسلام چه نحو حکومتی را می‌خواهد؛ تا افکار غلطی که به واسطه عمل استعمار به جوانهای ما تحمیل شده است تغییر کند. بکوشید خود به اسلام عمل کنید و دیگران را وادار به عمل کنید، و پرده‌های ضخیمی که کجروان بر چهره نورانی اسلام افکنده‌اند برطرف کنید.» (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۲: ۲۸۸)

«عوامل و ایادی استعمار که می‌دانند با آشنایی ملتها به خصوص نسل جوان تحصیلکرده به اصول مقدسه اسلام، سقوط و نابودی استعمارگران و قطع دست آنان از منافع ملتها و کشورهای استعمار شده قطعی خواهد بود، به کارشکنی پرداخته و می‌کوشند که با سمپاشی‌ها و مشوش ساختن اذهان و افکار جوانان، از جلوه‌گر شدن چهره تابناک اسلام جلوگیری نمایند و با عناوین فریبنده و مکتبهای رنگارنگ، جوانان ما را منحرف سازند. بر شما جوانان مسلمان لازم است که در تحقیق و بررسی حقایق اسلام در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و غیره، اصالت‌های اسلامی را در نظر گرفته، امتیازاتی که اسلام را از همه مکاتب دیگر جدا می‌سازد فراموش نکنید. مبدا قرآن مقدس و آیین نجاتبخش اسلام را با مکتبهای غلط و منحرف کننده‌ای که از فکر بشر تراوش کرده است، خلط نمایید.» (همان: ۴۳۷)

با عنایت به اینکه اسلام در حوزه‌های سیاسی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و... برنامه‌های جامع و روشنگرانه‌ای دارد، مطابق رهنمود امام(ره) وظیفه همه دانشجویان و تحصیلکردگان بررسی، تفکر و تعمق دقیق در مفاهیم اسلامی در حوزه‌های تخصصی مرتبط می‌باشد تا به عنوان چراغ راه قرار گیرد. طبق اصل سیاسی اسلامی، رسالت دانشجوی بیدار، اتخاذ مواضع ضد استبدادی و استعماری در مقابل بیگانگان بوده تا اجانب اجازه پیگیری منافع و مطامع خود را در کشور ما پیدا نکنند و با کوتاه کردن دستشان، فرصت غارت و چپاول از آنها گرفته شود. اما همه این ارزشها منوط به شناخت دقیق اسلام است. در مرحله بعد معرفی و شناساندن مفاهیم و آموزه‌های اسلامی به کشورهای اسلامی و ملل مظلوم و ستمدیده در حوزه کشورداری، طرز حکومت بر معیار عدالت اسلامی، جلوگیری از اشاعه استبداد و استعمار و استکبار، افزایش اعتماد به نفس و استقلال سیاسی، تلاش برای خودکفایی و... است.

۱۲. حفظ روحیه تعاون و همکاری

«آن وقت که همه مردم می‌ریختند در خیابانها همه‌شان، همه می‌ریختند خیابانها و فریاد می‌زدند "الله اکبر" و شاه را نمی‌خواستند و جمهوری اسلامی را می‌خواستند. آن وقت یک شور بسیار عجیب خدایی بود؛ با

۱۴۴ ◆ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

همان شور پیش بردند و با همان شور و شعف رأی به جمهوری اسلامی دادند و... حالا وقتی است که همه همت کنید. نگذارید آن شوری که در مردم بود، آن اجتماع و اتحادی که بود، آن وحدت کلمه‌ای که بود، آن خدایی بودن کارشان، آن تحولی که در مردم از حیث اخلاق و تعاون پیدا شده بود [از بین برود]. و... اگر بتوانیم همین معنا را حفظ بکنیم، شک نکنید که پیروزیم». (همان، ج ۸: ۳۰)

«باید جوانان غیور اسلامی ما بدانند که تا دست اتحاد به هم ندهند و هدف خود را اسلام که تنها مکتب نجات بخش بشر است و یگانه کفیل آزادی و استقلال ملت‌های مستضعف است قرار ندهند، امید پیروزی را نباید داشته باشند. ... لازم است که شما جوانان دانشگاه‌های قدیم و جدید به هم پیوسته و با سایر طبقات ملت پیوند اخوت اسلامی برقرار کنید. واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا. این است دستور محکم نجات بخش قرآن کریم که باید نصب عین خود قرار دهیم و از تفرقه و تشتت که جز شکست در مقابل طاغوت نتیجه‌ای ندارد، پرهیز نموده و از خداوند تعالی نجات ملت را بخواهیم». (همان، ج ۳: ۳۱۸)

از عوامل پیروزی انقلاب اسلامی وحدت عمومی بود که بین توده مردم ایجاد شد و بعدها طبق رهنمود حضرت امام، حفظ همان وحدت رمز بقای انقلاب و نظام اسلامی اعلام شد. امروز به لحاظ وجود و وقوع مشکلات بیشتر، به ویژه در عرصه مناسبات بین المللی، تقویت هر چه بیشتر وحدت از واجبات به شمار می‌رود. نقش نسل جوان و آگاه دانشجو در سیاست‌گذاری و تصمیم‌سازی این مهم، غیر قابل اغماض است و قشر تحلیلگر جوان به عنوان تغذیه کننده توده عمومی مردم و اعتمادسازی اجتماعی و سیاسی، رسالت عمده در حفظ وحدت بین قشر دانشگاهی و در بین توده مردم دارد. دانشجو خوب آگاه است که مستعدترین میدان برای کامل ترین مانور دشمن، میدان تفرقه و نفاق است که در آن بذر شکست کاشته و توسط مردم متفرق آبیاری تا حصول نتیجه نهایی که شکست از آرمانها و خواسته ملت است برسد. در سایه‌سار حفظ وحدت و دوری از هرگونه تفرقه و توسل به آموزه‌های هدایت‌بخش اسلامی، استقلال، آزادی، عزت و آرمانهای انقلاب و مردم ما محفوظ خواهد ماند. لذا بر دانشجویان است که اصل حقوقی که در طول تاریخ در مقاطع حساس عامل سربلندی بوده و مورد تأکید مؤکد کتاب آسمانی مسلمانان است، هم در بین خود و هم در بین مردم از هیچ کوششی فروگذار نکنند که ما هرچه داریم از همین اصل است.

۱۳. تلاش در جهت ایجاد جمهوری اسلامی واقعی و عدالت اجتماعی

«ما الان در یک جمهوری لفظی اسلامی هستیم، نه جمهوری اسلامی. جمهوری طرح جمهوریت است. حالا طرحش است، طرحش هم حالا به تمامی باز نیست. وقتی مملکت ما جمهوری اسلامی است که همه چیزش اسلامی باشد. هر چه ناقص باشد، جمهوری اسلامی ناقص ما داریم، حالا جمهوری اسلامی لفظی داریم.

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۴۵

اگر چهار تا اداره‌مان درست بشود، یک جمهوری اسلامی ناقصی. به اندازه این اسلامی شده. اگر ان شاء الله همه‌اش اسلامی بشود آن وقت مدعی هستیم. ادعای ما این است که جمهوری اسلامی، و این ادعا صحیح است و از ما می‌پذیرند این را. ... جمهوری اسلامی معنایش این است که عدالت باشد، عدالت این است که این آدمی که الان احتیاج به من دارد، از خارج آمده الان از راه دور آمده، به این اداره احتیاج دارد، زود رسیدگی بشود به این احتیاج». (امام خمینی، ۱۳۷۹، ج ۹: ۲۰)

از ویژگی‌های ارزنده نظام سیاسی ما مزین بودن جنبه الهی اسلامی به جمهوریت نظام است و ایران با دو بال قوی جمهوری و اسلامی که مکمل هم هستند، با آرمان مقدس خدمت، در حال پرواز است. در این مسیر، کمک اقشار مختلف مردم بی‌شک مورد نیاز است که بُعد جمهوریت و اسلامیت به صورت فراگیر اجرا شود. در جمهوریت، حاکم شدن اراده مردم بر سرنوشت خویش مورد تأکید و در بُعد اسلامیت، تلاش برای اسلامی کردن تمامی دستگاههای اسلام است. اگر روح واقعی اسلام در تمامی پیکره سیاسی، اداری، اجرایی و قانونگذاری دمیده شود، طبعاً کشور در عرصه‌های مختلف با این روح عجین شده و در نهایت، جمهوری اسلامی به معنای واقعی کلمه در جامعه دیده خواهد شد. دانشگاهیان و به خصوص دانشجویان ابتدا در گروه داخلی خود در اسلامی کردن دانشگاهها و بعد از دانش‌آموختگی به عنوان اداره‌کنندگان کشور، نقش بسیار مهمی در این زمینه ایفا می‌کنند. تدبیر و تعمق در پیاده‌سازی فراگیر اسلام واقعی، فریضه محسوب می‌شود.

۱۴. ایجاد تعهد و تربیت اسلامی در دانشگاهها

«آنهایی که در تربیت بچه‌ها وارد بودند اصلاً کاری [نداشتند] به اینکه این بچه تربیت اسلامی بشود تا یک روح بزرگ پیدا بکند که تحت سلطه اجانب واقع نشود و تحت سلطه داخل هم واقع نشود. وقتی آنها خودشان تعهد اسلامی نداشتند، بچه‌های ما هم همان طور تربیت می‌شوند. گروه گروه در دانشگاهها می‌رفتند و گروه گروه از دانشگاهها بیرون می‌آمدند و از اسلام خبری نبود و از تعهد اسلامی و اخلاق اسلامی خبری نبود». (نقل از: احمدی فشارکی، ۱۳۸۷: ۸۹)

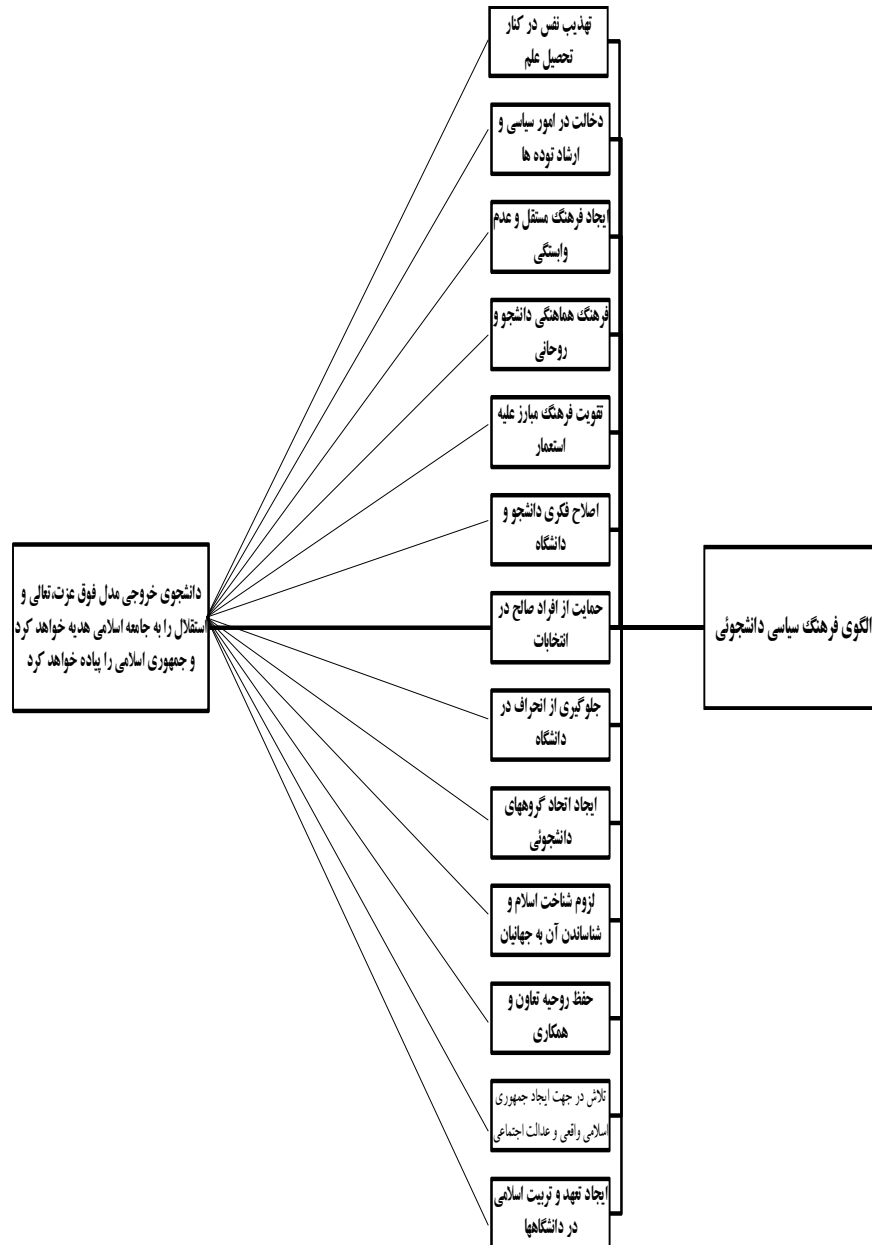
«دانشگاه را باید شما رو به خدا ببرید، رو به معنویت ببرید و همه درسها هم خوانده بشود، همه درسها هم برای خدا خوانده بشود. اگر این را توانستید که شما برای این کار بروید و این کار را بکنید، در کارتان موفقید، چه برسید به مقصدتان، چه نرسید به مقصدتان». (امام خمینی، ۱۳۷۱: سخنرانی ۱۹ آذر ۱۳۶۴)

البته علوم انسانی محتاج به یک انسانهای متعهد دارد. انسانی که تعهد به قواعد اسلام ندارد و تعهد به آن زیربنایی که توحید است ندارد، در علوم انسانی نمی‌تواند عملی انجام بدهد الا انحراف و این قابل پذیرش

۱۴۶ ❖ فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۱۴

نیست. در سایر رشته‌هایی که در دانشگاه هست، آن چیزی که مورد نظر است این است که اساتید مشغول به کار خودشان باشند و توطئه در کار نباشد». (همان: سخنرانی ۲۴ فروردین ۱۳۶۰)

یکی از وظیفه‌های اصلی دانشگاهها و مراکز تربیت نیروی انسانی، ایجاد تعهد و تربیت اسلامی است. ضرورت تعهد به قواعد اسلام و توحید در علوم انسانی در دانشگاهها باید به عنوان یک اصل مورد توجه قرار گیرد. در دانشگاه کشور اسلامی، علاوه بر آموزش و انتقال علم و تخصص به دانشجویان، توجه ضروری به کمال مطلوب انسانی و اسلامی جوانان نیز امری مهم است. لذا دانشجویان ضمن توجه کافی به فراگیری علوم مختلف که رمز پیشرفت و توسعه کشور است، لازم است به تعهد، اصول اخلاقی و تربیت اسلامی همت گمارند.

(و) بحث و نتیجه‌گیری

مؤلفه‌های مطلوب الگوی فرهنگ سیاسی دانشجویی مدّ نظر معمار کبیر انقلاب می‌تواند به عنوان الگوی کامل طراحی شده، مورد استفاده دانشجویان قرار گیرد. جوانان دانشجو و دانشگاهی، کانون اثربخشی و تغییرات سازنده در دوران نهضت انقلابی و بعد از آن در تثبیت، تقویت و تداوم انقلاب اسلامی بوده‌اند. توجه دانشجویان به شاخصهای فرهنگ سیاسی مطلوب حضرت امام خمینی (ره) در تاریخ انقلاب اسلامی به عنوان نقطه عطفی در کارنامه آنها می‌درخشد، که معتقدند اصلاح جامعه از اصلاح دانشگاه نشئت می‌گیرد و مبانی فکری غنی را که شامل تهذیب نفس و خودشناسی به همراه کسب دانش است، به عنوان یک سیاست کلی طرح‌ریزی کردند. مرحله آغازین این نوع فعالیتها، پاکسازی دانشگاهها و اجرای انقلاب فرهنگی در دانشگاهها بود که بازیگران اصلی این صحنه دانشجویان بودند. دانشجویان با اتحادشان، قدم مؤثری در مقابله با تهاجم فرهنگی به عنوان جدی‌ترین نوع تهاجم برداشتند و در اثر وحدت و هم‌افزایی با حوزویان، مانع نفوذ و فعالیتهای خرابکارانه و استعماری دشمنان در کشور شدند.

حضور فعال و سالم در امور سیاسی، افزایش مشارکت سیاسی به ویژه در انتخابات مختلف، عدم اجازه نفوذ و صحنه‌گردانی به دشمنان، رشد شعور سیاسی مردم و افزایش اعتماد به نفس سیاسی، از فعالیتهای مؤثر دانشجویان به عنوان کنشگران سیاسی در شبکه ارتباط اجتماعی بوده، برای همیشه نیز باید باشد؛ که ریشه در فرهنگ سیاسی مورد توصیه حضرت امام (ره) دارد.

همچنین تلاش برای تبدیل مغز وابسته و استعماری به مغز استقلالی در دانشگاهها، در راستای رهایی کشور از وابستگی، به همراه تحصیل، تدریس و تولید علم آراسته به رویکرد اسلامی و بومی‌سازی آن در اثر عمل به مؤلفه‌های فرهنگ و فرهنگ سیاسی مدّ نظر امام خمینی در دانشگاه و دانشجویان بوده است که کشور را برای همیشه از سلطه جهانخواران نجات داد، عزّت و سربلندی و استقلال را به آن هدیه کرده است. دستمایه تلاش دانشجویان برای این امر، تکیه و توسّل به الگوهای مطلوب فرهنگ سیاسی اسلامی - استقلالی بنیانگذار انقلاب اسلامی کبیر حضرت امام خمینی (ره) بوده است که طبق نظر ایشان، دانشگاههای اسلامی باید طرحی باشد که طبیعت را مهار کند برای واقعیت. مراد این است که طرح دانشگاه غربی با طرحی که اسلام برای دانشگاه تعیین کرده، متفاوت است. اسلام می‌خواهد دانشگاه، علم و طبیعت، در خدمت معنویت قرار گیرد.

پیشنها‌دها:

۱. ارائه الگوی کامل طراحی شده به عنوان نقشه راه به دانشجویان توسط مراکز آموزش عالی جهت تأمل، تفکر و استفاده.
  ۲. تدوین منابع آموزشی مرتبط با فرهنگ و فرهنگ سیاسی مطلوب امام خمینی (ره).
  ۳. آشنا کردن دانش آموزان دبیرستان با دیدگاههای امام خمینی (ره).
  ۴. آموزش ضمن خدمت به استادان در مورد فرهنگ مورد نظر امام خمینی (ره) برای استفاده از آنها در کلاسها برای تربیت دانشجویان.
  ۵. آموزش فرهنگ و فرهنگ سیاسی مطلوب مورد نظر امام به دانشجویان همراه درس وصیت‌نامه حضرت امام خمینی (ره).
- تهیه و پخش برنامه‌های تلویزیونی مرتبط با فرهنگ سیاسی مورد نظر امام خمینی (ره).

منابع

- احمدی فشارکی، حسنعلی (۱۳۸۷). دانشگاه و دانشگاهیان از دیدگاه امام خمینی. تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی، چ ششم.
- امام خمینی، روح‌الله (۱۳۸۹). جوانان از دیدگاه امام خمینی. تهران: عروج، چ پانزدهم.
- امام خمینی، روح‌الله (۱۳۷۹). صحیفه امام (مجموعه آثار امام خمینی). تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- امام خمینی، روح‌الله (۱۳۷۱). مجموعه سخنرانی‌های حضرت امام خمینی. تهران: وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- امام خمینی، روح‌الله (۱۳۹۰). وصیت‌نامه سیاسی - الهی رهبر کبیر انقلاب اسلامی ایران. قم: دارالفکر.
- پارسانیا، حمید (۱۳۸۷). «نسبت علم و فرهنگ». تهران: فصلنامه راهبرد فرهنگ، ش ۲: ۶۴-۵۱.
- تری یاندریس، هری. س (۱۳۸۸). فرهنگ و رفتار اجتماعی. ترجمه نصرت فتی. تهران: پدیدآور.
- رنی، آستین (۱۳۷۴). حکومت - آشنایی با علم سیاست. ترجمه لیلا سازگار. تهران: مرکز دانشگاهی، چ دوم.
- عباسیان، علی‌اکبر (۱۳۸۷). فرهنگ سیاسی در امثال و حکم. تهران: اختران، چ یکم.
- فردرو، محسن؛ سهراب حمیدی و رضا یعقوبی (۱۳۸۰). جامعه و فرهنگ (مجموعه مقالات)، ۵ جلد. تهران: آردن.
- نوازی، بهرام (بی‌تا). الگوهای رفتاری ایالات متحده آمریکا در رویارویی با جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۰-۱۳۵۷). تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- Abbasian , Aliakbar (2008). **Political Culture in Maxims and Proverbs**"Tehran: Akhtaran Publication , First Edition.
- Ahmadi Fesharaki, Hasanali(2008) . **'University and Students from View Point of Imam Khomeini** . Tehran : the Institute for Propagation and Publication of Imam Khomeini ,s Works. 6 Edition.
- Fardroo, Mohsen; Sohrab Hamidi and Reza Yaghoobi (2001) . **Society and Culture** (Collection of Articles) , 5 Valumes , Tehran : Arden Publication.
- Imam Khomeini, Rohollah (1992). **Collection of Imam Khomeini, s Lectures** "Tehran: Islamic Culture and Guidance Ministry Publication.
- Imam Khomeini, Rohollah (2000). **Collection of Imam Khomeini, s Lectures** .Tehran: Islamic Culture and Guidance Ministry Publication.
- Imam Khomeini, Rohollah (2010). **"Youth from View Point of Imam Khomeini** "Tehran: Orooj Publication .
- Imam Khomeini, Rohollah (2011). **Political – Divine will of Imam Khomeini** "Ghom: Darolfekr Publication.

الگوی مطلوب فرهنگ سیاسی دانشجویی ... ♦ ۱۵۱

- Navazanei , Bahram . **United States of America's Behavioral Patterns in Confronting with Islamic Republic of Iran (1357-1380)**.Tehran: Islamic Revolution Documents Center
- Parsania , Hamid (2008) "**the Relation Between Science and Culture** "Tehran : Quarterly Journal of Culture Strategy, No.2: 51-64.
- Reni, Austin(1995) .**Government – an Introduction to Political Science** . Translated by Leyla Sazgar: University Publication Center, Second Edition.
- Triyandis , Harry .(2009). **Culture and Social Behavior**, Translated by Nosrat Fati. Tehran:Padidavar Publication.